

Herinneringen aan de oorlog

Ninon Vis

De bom

In de tweede klas van de openbare lagere school, de Dreefschool, hadden we tijdens de oorlog een heel strenge, al wat oudere juf. Juf Wildschut. Ook tijdens de ontruimingsoefeningen, die regelmatig werden gehouden, liet ze niet met zich spotten. Dus hoorden we zo eens per maand het volgende: 'Jongens en meisjes, als er iets ergs gebeurt met de school, wat doen we dan? We gaan naar de gang. Eerst de rij bij het raam, want als het glas breekt, zijn dat de gevaarlijkste plaatsen...'

Bij het horen van dergelijke angstaanjagende waarschuwingen zaten wij natuurlijk op het puntje van ons bankje en volgden wij stipt haar aanwijzingen op. In de gang gekomen, hurkten wij braaf onder de kapstokjes – er mocht eens glas rondvliegen – en daar bleven we wachten tot we naar buiten mochten, keurig opgesteld in een lange, ordelijke rijen. Klas bij klas.

En dan is er die dag dat bommenwerpers terugkeren uit Duitsland. Ze hebben nog bommen over, die in de Noordzee afgeworpen moeten worden om er niet verder mee te hoeven vliegen. Die dag zijn ze net iets te vlug met het loslaten van de bommen.

Omdat het geen vijandige vliegtuigen zijn, klinkt er geen luchtalarm en zitten wij nietsvermoedend achter onze leesboekjes als plotseling gierende geluiden en enorme klappen het schoolgebouw laten trillen.

We stuiven schreeuwend onze bankjes uit. Niks eerst de rij bij het raam, niks naar de juf luisteren. Zij wil ons tegenhouden en blokkeert de deur naar de gang, maar de stroom paniekerige kinderen loopt haar eenvoudig onder de voet. In de gang gekomen rennen we duwend en dringend naar de grote buitendeuren, totaal niet beseffend, dat het buiten nog veel gevaarlijker is. De onderwijzers van de hogere klassen slagen erin de kinderen bij de buitendeur tegen te houden, totdat het veilig is. Om mij heen hoor ik het huilend klagende mamma-geroep van de doodsbangen kinderen.

We moeten zoveel mogelijk in groepjes, broertjes en zusjes met elkaar, naar huis. Een nichtje uit een hogere klas komt mij ophalen en neemt me bij de hand. We zien dat er een groot gat is geslagen in het dak van de school. Later mocht ik met mijn moeder de enorme krater bekijken, die deze bom had gemaakt in de achtertuin van onze slager Schuurman. Een andere bom, een blindganger, lag in stro verpakt op de Binnenweg.

Mijn moeder verbood mij uitdrukkelijk naar die bom te gaan kijken, want hij mocht alsnog eens ontploffen. Ik ging natuurlijk toch, maar bleef op veilige afstand, me verbazend over de geringe grootte van de strobaal, waarin de bom verpakt zou zijn. Ik had toen absoluut geen flauw benul hoe een bom eruit zag en stelde me een enorme ronde metalen bal voor. Hoe kwam er anders zo'n gapend groot gat in de tuin van de slager? Over de vraag hoe een vliegtuig dan zo'n groot rond ding zou moeten vervoeren, dacht ik niet verder

na. En later heeft het mij weer verwonderd, dat ik op 7-jarige leeftijd er zulke onlogische ideeën op na kon houden.

Bevrijding

Mei, 1945. Wij wonen in de Spaarnzichtlaan, in het gedeelte tussen de Landzichtlaan en de Dreef. Over enkele dagen word ik acht. Ik heb de volwassenen rondom mij nog nooit zo blij en opgewekt meegemaakt. Op een ochtend hoor ik mijn moeder opgewonden praten met de buurvrouw. Het gaat over Canadezen die om zo en zo laat worden verwacht op de Heerenweg. Ze willen beslist gaan kijken.

'Mag ik ook mee? Mag ik alsjeblieft mee?' begin ik direct te zeuren.

Aanvankelijk weigert mijn moeder.

'Veel te gevaarlijk voor kleine kinderen; er komen heel veel mensen, je wordt onder de voet gelopen.'

Dat eerste klopt, van het laatste is geen sprake. Na enig doordrammen mag ik mee. Bij de Heerenweg gekomen, die inderdaad aan beide zijden is omzoomd door een opgewonden deinende mensenmassa van enkele rijen dik, schuift men mij onmiddellijk naar voren.

'Opzij, mensen! Dat kleine kind hier kan niks zien. Ga maar op de stoeprand zitten, meid. Hier heb je een vlaggetje en flink zwaaien hoor, als ze komen.' Daar zit ik, met een armetierig rood-wit-blauw papieren vlaggetje in mijn hand geklemd, wat bang omkijkend of ik mijn moeder en de buurvrouw nog ergens kan ontdekken. Het duurt verschrikkelijk lang voordat 'ze' komen. En zelf heb ik geen idee wie die 'ze' dan wel zijn.

Eindelijk golft een luid gejuich steeds dichterbij. Ik sta op en begin wild met mijn vlaggetje te zwaaien. Het gejuich verstomt plotseling. Eerst wordt het even doodstil en vervolgens hoor ik een dreigend gemompel, een onderdrukt gemor.

'Niet zwaaien!' sist een oudere man me toe. Geschrokken ga ik weer zitten en kijk naar enkele langsrazende legervoertuigen, bemand door strak voor zich uitkijkende soldaten. Moffen! Daar zwaai je beslist niet naar, die moet je uit de weg gaan, dat was me wel ingeprent.

Opnieuw heel lang wachten.

En dan eindelijk, het verlossende, het daverende gejuich. Gezwaai van vlaggen, huilende, roepende mensen. 'Onze' Canadezen stuiven langs in jeeps en in allerlei andere militaire voertuigen. Ze rijden hard en ze kijken ook strak voor zich uit, net als de moffen.

Een vrouw naast me zegt: 'Goh, ze zijn wel saai... Ze zwaaien niet eens terug.' De oudere man merkt op: 'Ze zullen moe zijn...'

En dan komt die ene motorrijder. Hij staat rechtop op de voetsteunen en hij houdt een grote vlag vast, die achter hem aanwappert. Waar hij passeert juichen de rijen mensen extra hard.

'Dat is tenminste een leuke vent!', constateert de vrouw naast me tevreden. En zelf zie ik, na bijna zeventig jaar, dat beeld van die ene motorrijder met zijn vlag nog haarscherp voor me. Voor mij het symbool van onze bevrijding.